

Theses Theologicae

DE CANONE
SCRIPTURAE
SACRAE.

*De quibus, Deo duce, sub praesidio D. FRANCISCI
IVNII responsurus est BARTHOLEMAEVS
COPEN. Rostochiensis, a. d. XVII.
January.*

HEIDELBERGÆ,
clb Is XC.

DE CANONE SACRÆ

Scripturæ,

THESES.

I

QUæ scriptura per se diuinam auctoritatem obtinet, eadem per se sola est Canonica in Ecclesia Dei, vt Dei viuientis domo.

II

Nam eius est solius canonem, id est, regulam præstare, dare, & tueri in Ecclesia, qui auctor est, dominusque, & seruator Ecclesiæ suæ.

III

Canonem appellamus verissimam, certissimam, rectissimamque regulam & modum in fide moribusque Ecclesiæ Dei præscriptam diuinitus, id est, sapientissime, sanctissime, iustissime, & immutabiliter ad gloriam Dei & salutem nostram.

IV

Est igitur Canon in Ecclesia nihil aliud quam verbum Dei: cuius forma interna quidem est Dei veritas: immutabilis: externa vero, scriptura sacra, internæ illius formæ symbolū integerrimum & absolutissimū.

V

Fuit quidem Canon triplex in Ecclesia ad hoc usque tempus: vnus diuinus proprie & sacer appellatus: alter Ecclesiasticus, qui item diuinus & sacer quadam abusione dictus: tertius falsus. Sed nos de proprie diuino institutus dicere.

VI

Diuinus canon re & ratione vnus est, id est, argumento & substantia sua: ac proinde nihil in eo addi, detrahi, aut mutari potest.

A. ij

Modus

VII

Modus vero illius sapientissime ad institutionem commoditatemque Ecclesiæ variauit: nunc perpetuam auctoritatem scripturæ canon citra mutationem obtinet.

VIII

Primum enim varij sunt doctrinæ Canonica loci, auctoritas, ratio, & exempla historica: quæ tria hominibus docendis & informandis seruiunt.

IX

Secundo, varia doctrinæ forma: simplex, typica, allegorica.

X

Tertio, tradendi modus: nam alia Deus immediate ipse consignauit scripto, puta Decalogum: alia mediate per seruos suos publicos & notarios Ecclesiæ datos.

XI

Atque hæc quidem varietates secundum partes scripturæ sacræ, id est, libros & partes librorum eius, facile in ea obseruantur,

XII

Nam etsi omnes doctrinæ loci in plerisque existant: in lege tamen auctoritatis, in prouerbij rationis, in historijs denique exemplorum documenta fulgent luculentissima.

XIII

Simplicem quoque doctrinæ formam, vtriusque Testamenti historiarum: typicam, pars legis: allegoricam Prophetarum non raro obseruarunt.

XIV

Modus autem in tradendo scripturæ canone secundum

dum tempora Ecclesiæ & personas variauit: quamuis principio formæque interna canonis, id est, verbo Dei immutabili permanente.

XV

Ac primum quidem hoc principium canonis videntibus libris inscriptum erat, antequam scriptura existeret, id est, in sanctorum Patriarcharum mentibus. Hi enim tanquam libri diuturni in Ecclesia versabantur, & per aliquot secula instituebant suos: ac propterea longæuitatē eis prouidentia suā attribuit Deus.

XVI

Posteaquam vero Israelitæ faciem Ægypti hausserunt veritatis diuinæ loco: tum scripturæ instrumentum, velut canonis indicem, ad asserendam veritatem suam, quasi externæ formæ constitutione quadam, adhibuit & sanctificauit Deus.

XVII

Hæc itaque scriptura canonica non eo solum est diciturque canonica, quod forma externa expressaque est canonis essentialis, id est, verbi veritatis: sed etiam eo quod a Deo tradita, imperata, & sanctificata est, ut sit nobis in Ecclesia canon.

XVIII

Ac proinde quamuis aliquod scriptum aliud daretur, aut in hoc tempore existeret, cum vero canone omni ex parte ἀνάλογον: id tamen nulla auctoritate humana canon aut Canonicum effici, aut esse, aut dici posset.

XIX

Huius canonis partes secundum illa duo Ecclesiæ tempora, veteris & nouæ, in libros Testamenti veteris & noui distinguimus.

XX

Vetus canon est, quem prisca Iudæorum Ecclesia diuinitus acceptum imperatumque seruauit, coluit, & posteris per manu tradidit secundum Deum: Nouus, quem Christiana Ecclesia amplius habuit inde à Christi Apostolorumque temporibus.

XXI

IN vetere canone duplex est scripturæ genus, vt ante diximus: vnum, quod Deus ipse immediate exarauit, puta Decalogus: alterum, quod mediate per seruos suos.

XXII

Hanc vero, vt esset Ecclesiæ canon, sanctificauit Deus partim communi, partimque singulari modo: quos modos ad commoditatem *ὑπερὸν καὶ ὑποφωτιστικῶν* persequemur.

XXIII

Singularis modus in canone imperando & sanctificando fuit olim duplex: vnus extra ordinem, alter ordinarius.

XXIV

Extra ordinem Deus cum Moysē vsus est singulari modo præsentia suæ, & aspectabili: nam legem seu libros Moysi scribi ab ipso imperauit, scribenti dictauit, scriptosque comprobauit sermone, signis, & euenis (idque audientibus & spectantibus Israelitis omnibus) & comprobatos sanciuit in vsum perpetuū Ecclesiæ suæ.

XXV

Quam testificationem multis de causis ad legem oportuit accedere, & per necessarios.

XXVI

Prima, quod federis promissionumque Abrahamo factarum publicum instrumentum illud fieri coepit & nouato contractu in publica acta referri. Huic enim
solenni

solenni actui ex iure & æquitate omnino contrahen-
tes partes interesse oportuit. Deiautem (cuius partes
summæ sunt) præsentia singularis non potuit nisi extra-
ordinaria hac testificatione confirmari.

XXVII

Secunda, quod necesse hoc fuit ad auctoritatẽ serui
publici vel notarij statuendam : in quem partes vtrim-
que consenserunt, & cui coram dictauit Deus fedus
illud gratiæ quod Israelitis indixerat, cum singulis con-
ditionibus eius.

XXVIII

Tertia, quia posteritatis interfuit, vt hoc instrumen-
tum, velut diuinus canon in Ecclesia perpetuus, diui-
nis extra ordinem testimonijs instructum esset. At-
que hæc de extraordinario modo.

XXIX

Post Mosem vero quæcunque scriptura accessit, fuit
illius instrumenti & canonis exegetica : ideoque extra-
ordinarijs illis singularis præsentia Dei testimonijs de-
stituta.

XXX

Et si testimonijs singularibus non caruit plane : sed plu-
ra ante deportationem Babylonicam, pauciora dein-
de exstiterunt : quia antecedentia signa confirmationi
fuerunt sequentibus scriptoribus & scriptis eorum. Pro-
pheta autem non nisi ad publicum illud & authenti-
cum instrumentum in Ecclesia singulos, hortationi-
bus, dehortationibus, promissis, minis, consolationibus,
atque exemplis reuocabant.

XXXI

Ante deportationem singularia fuerunt hæc testimo-
nia, nubes seu fumus in templo ad arcam federis &

Dei responsio per Ephod, Urim & Thummim, & siqua
sunt eiusmodi.

XXXII

Post deportationem testimonia euentorum fuerunt singularia: quæ testimonia specie quidem communia sunt temporum omnium: sed numero tamen singulorum temporum sunt singularia.

XXXIII

Communis in omne tempus testimoniorum modus fuit triplex: spiritus Dei testificatio, canonis consensus, & Ecclesiæ assensus.

XXXIV

Spiritus sancti testificatio in singulis pijs caelestem lucem exhibet foris, accendit intus: sic publice priuatimque testatus est, mandauit, & sanxit illum canonem is, penes quem est canonis dandi auctoritas.

XXXV

Consensus canonis totius semper fuit certissima: Legis quidem vel Moysi, cum veritate & verbo Dei, cuius verbi publicum & solenne instrumentum est lex: reliquorum vero librorum cum lege & veritate.

XXXVI

Ecclesia vero hæc scripta canonica sibi a Deo tradita, imperata, sancitaque probauit, assensit, accepit, seruauit, religioseque tradidit, & in posteritatem omnem commendauit.

XXXVII

Itaque libros Moysi Ecclesia habet canonicos propter extraordinaria & ordinaria, singularia & communia Dei testimonia, mandata & sanctiones publice de iis in Israele factas.

Propheta

XXXVIII

Prophetarum libros cum historicos, tum etiam Propheticos similiter agnoscit canonicos, propter singularia de scriptis scriptoribusque illorum testimonia à Deo ordinarie in Ecclesia edita ante deportationem. Quorum numero sunt libri Iosue, Iudicum, Ruth, Samuelis, Regum, Iob, Psalmorum pars maxima, Proverbia, ecclesiastes, Canticum, Elaias, Ieremie bona pars, & minores Prophetæ novem.

XXXIX

Qui deportationis tempore posteaque editi sunt, insignis testificatio accessit euentorum, quam Deus scriptis eorumque scriptoribus perhibuit singulariter. Huiusmodi sunt libri Chronicorum, Ezræ, Nehemie, Esther, Historici & Prophetici, Psalmorum & Ieremie pars aliqua, Ezechiel, Daniel, & tres de minoribus Prophetis ultimi.

XL

Præter hæc autem singularia, communis illa testificatio, ratio ad singula scripturæ membra pertinet, quam thesi 33. antea docuimus.

XLI

Atque hæc solum scripta in Testamento vetere, quæ pro canonicis habuit & coluit Ecclesia vetus, habenda sunt. Et vero non alia Christus & Apostoli agnoverunt: quid Ecclesia faciat?

XLII

In Nono canone videmus scripturæ genus, quod Deus mediate per servos suos exaravit. Atque hoc ita de partim communibus modis sanctificavit Deus, partimque singularibus.

XLIII

Singularis modus est, quod Filius Dei patefactus in carne, effatus est palam verbum veritatis, idemque præconio & scriptura in Ecclesia deponi & ad posteritatem transmitti voluit per Apostolos & Euangelistas, id est, præcones & notarios suos idoneos: prout mandatum istius operis promissionemq; acceperunt, Matthæi ultimo, & alibi.

XLIV

Accessit, quod Christus verbi illius auctor potens fuit dictis & factis: eamdemque potentiam per Apostolos & seruos suos signis, virtutibus, & miraculis exercuit.

XLV

Communes vero modi plane iidem quos ante diximus in thesi 33. adfuerunt.

XLVI

Sancti enim spiritus presentissimam testificationem tum loquentes & scribentes pro vocatione sua Apostoli habuerunt, tum audientes ac legentes pii qui crediderunt in verbum illorum.

XLVII

Consensio huius scripturæ fuit cum canone tum veteris illius scripturæ, tum illius verbi quod recente memoria Christus pronunciauerat.

XLVIII

Assensio Ecclesiæ fuit depositariæ: tum quia ab Apostolis & Euangelistis (quorum fundamento superstructa est) libri sacri fuerunt ei commendati, velut in domo Dei & archiuo eius: tum quia ab Ecclesia transmissi in ceterum corpus & posteritatem ipsius.

Transl.

XLIX

Transmissi autem legatione, & successione. Legatione, quia Ecclesia illa in qua Apostolus scripserat, aut ad quam scripserat, (vt Augustinus distinguit scientissime) publico & solenni testimonio addito communicabat cum aliis *συγχρόνοις* Ecclesijs. Successione, quia cunctæ posteritati suæ in Christo consensu vno transdare studuerunt quod acceperant.

L

Itaque canonis illius substantia est verbum a Christo pronunciatum, & res gestæ: quorum fidelissima historia in quatuor Euangelijs, exempla in actis Apostolorum, exegesis in XXI. epistolis, Prophetia in Apocalypsicis libro continentur.

LI

Qui contra sentiunt & de aliqua horum librorum parte derogant, ij ex particulari inique concludentes priuatum hominum aliquot iudicium publico anteponunt, iniuriamque faciunt cum Ecclesijs Apostolicis aut ijs ad quas fuerunt scriptæ, tum Ecclesiæ catholicæ: tanquam si illæ falso de his testificatæ essent, hæc temere & aduèrsus accepisset.

LII

Omnibus enim Ecclesijs religio fuit pro canonicis accipere alia scripta, quam quæ ab Apostolis facta, aut probata essent.

LIII

Sic Euangelia scripserunt Matthæus & Ioannes Apostoli: Euangelistarum Marci & Lucæ, probauerunt: Acta Apostolorum a Luca conscripta quin Paulus probauerit, nemo sanus dubitat: Epistolas tum scriptores ipsi confirmarunt tum aliorum alij: omnia denique

Ioannes, qui omnibus superuixit diu, diuinæ docuit auctoritatis esse.

LIV

Quapropter vetustissimi quique Patres eos ipsos libros, de quibus dubitatum est à nonnullis, ut canonicos adduxerunt: & Irenæus etiam confirmat sancte de libro Apocalypseo: præsertim eo nomine, quod proxime Ioannis tempora vixisset, & *συγγεγραμμένος* audiuisset.

LV

CETERI siue libri siue librorum partes qui præterea in vetere Testamento exstant, non diuini huius sunt canonis, sed illius Ecclesiastici, de quo principio dicebamus.

LVI

Demonstrat illud Synopsi Athanasius, qui disertum esse Hebræorum in Testamento vetere canonem agnoscit a prisca Ecclesia cultum, alium Græcorum & posterioris Ecclesiæ.

LVII

Hic enim libri, Esdræ tertius & quartus, Tobit, Iudith, Baruc, oratio Manassis, Machabæi, Sapientia, Ecclesiasticus, eæque librorum partes quæ ad Danielem & Esther adiectæ sunt, nec in prisca illa Ecclesia fuerunt canonici, nec a Christo aut Apostolis eius producti sanctificatique. Isti autem, canonici esse aut dici non possunt diuino canone.

LVIII

Sed canon quidam Ecclesiasticus inualuit, quo isti quoque libri in canonem Ecclesiæ fuerunt cooptati: idque certis de causis, certoque modo.

Causa

Cause fuerunt duæ, consuetudo recepta, atque utilitas.

LX

Cōsuetudo: quia iam olim ista Biblijs Græcis accesserant quæ in manibus tunc fuerunt omnium. Ideo periculosa Patribus visa est innouatio: maxime cum plerique non admodum Hebræi textus periti essent. Er ostendit euentus, quam male de hac causa Hieronymus in vulgo audiuerit, quod Apocryphos libros aut partes nothas confingeret.

LXI

Utilitas: quia isti quoque libri ad commodam rerum sacrarum intelligentiam visi sunt pertinere, si bene verspentur.

LXII

Modus vero fuit hic, quod neque diuinæ auctoritatis habitus sunt, neque in Ecclesia tamquam diuina auctoritate propositi, sed tantum in schola catechumenis, ut ibidem testis est Athanasius.

LXIII

Atque hic quidem canon tum fuit tolerabilis, quum modis euidentibus Patres libros diuinos Apocryphis fide, ordine, vsu anteposuerunt.

LXIV

Sed euentu damnosus fuit Ecclesiæ Dei humanus iste canon, quum increuit Apocryphorū librorum auctoritas, & falsus canon opinione humana constitutus.

LXV

Nam pro eo quod isti libri atque auctoritate at non diuina: & suo ordine, at non confuso: & in schola notandi at non in Ecclesia credendi proponebantur:

tandem posterior Ecclesia diuinam illis auctoritatem
communemque ordinem cum in schola, tum in Eccle-
sia promiscue, instituto malo, peiore exemplo, pessimo
euentu arrogauit.

LXVI

Quas ob res cum Ecclesiasticus ille canon humani
instituti sit, non re, sed euentu mali: hic vero vltimus
re & euentu indignissimus: diuinæ auctoritati obse-
quantes, vnum illum scripturæ canonem diuinū agnos-
cimus, quem primitiua Ecclesia proximaque Christi
& Apostolorum seculo, fide amplexa, vitæ instituto se-
quuta, denique consensione maxima religiose profes-
sa est.

